

Dilşat Hatyn

Category: Kitapcy,Sözler,Zenan şahsyýetler

написано kitapcy | 23 январа, 2025

Dilşat Hatyn DİLŞAD HATUN (İPAR HANIM)

(Ayrıca, Çinlilerin adlandırdığı “ŞİANG – FEİ” Güzel kokulu Prenses)

Yıl 1756... Türkistan, iç savaşın eşiğinde, felakete doğru adım adım yaklaşmaktadır. Ülke beylerinden Kuçar Beyi Hocası bey

ile Hoten Beyi Hoşköpek saltanat sevdası ile (ülke yönetiminde bulunan Davaçiye karşı savaş açmış, alabildiğine kavgasını sürdürmektedir, hatta bu durum, öyle bir boyuta ulaşmıştır ki zamanın Çin İmparatoru olan Chi-En-Lung'dan hasımlarına karşı yardım bile istemişlerdir. Böylece, hiç farkına varmadan ülkelerinin nasıl bir çalkantı içinde olduğunu düşmanlarına adeta açıklamış olurlar. Durumu değerlendiren İmparator hemen, hiç zaman yitirmeden büyük bir ordu ile Türkistan üzerine yürür. Zira, nicedir, Türkistan'ı kendi topraklarına katma hayali içindedir. Bu nedenle kendisine güzel bir fırsat doğmuştur. Ordusunun başına güçlü bir komutan olan Şao-Hui'yi getirir... güçlü olduğu kadar da haşın...

Ordu, Türkistan sınırlarında görüldüğü zaman, tüm Türkistan, bu beklenmedik saldırı karşısında şaşırıp kalır, hele yardım isteği ile kapılarını çaldıkları bu kimselerin, kılıçla karşılık vermesi, beyleri yıkar, perişan eder. Halkın şaşkınlığı, beylerin ise hayal kırıklığı devam ederken, Şao-Hui, saldırıya geçer. Türkistan ordusu da ister istemez saldırıya yanıt verir. Halk, yediden yetmişe cepheye dökülür. Nedenini bile bilmediği bu savaş karşısında kendini kahramanca savunur. çetin bir savaş olur. Ancak, düşmanın çokluk olması ve hele Şao-Hui'nin kıyıcı tutumu karşısında öyle bir an gelir, en sağlam imamları bile yıkar. Öyle ki bir çok yerde, halk dövüşmeden teslim olma durumunda kalır.

Fakat beylerin bazıları, Hoca Burhanettin'in kardeşi. Hoca Cihan.eşi Dilşad Hatun, Davaçi ve yakınları düşmana teslim olmayı kesinlikle kabul etmez, iki yıl canhıraş bir halde savaşırlar. Bu arada, bir çok yakınlarını yitirirler.

Ama, Şao-Hui'nin kıyıcı tutumu karşısında, daha fazla direnmenin mümkün olamayacağını görerek İran'ın Bedehşan Emirliğine sığınmaya karar verirler. Büyük bir kafil ile Künlün dağını aşarak Bedehşan'a gelirler. Ancak, Bedehşan Emiri AIİ Şah gelenleri kabul etmekte pek İstekli davranmaz. Çünkü, geçmiş yıllarda, zaman zaman Türkistan beyleri ile sorunlar yaşamıştır. Sınırdaki yığılmalar olur.

Durumu haber alan Şao-Hui, hemen ordusu ile gidenlerin ardına düşer ve orada bulunanların yarısını biçer. Durumdan dehşet

duyan Şah AH kalanlara kapılarının ardına kadar açar.Böylece, Dilşad Hatun eşi Cihan ve Davaçi ile birlikte bir çok Türkistanlı Bedehşan'a sığınmış olur. Geride ise, kanlı bir arenayı andıran korkunç savaş sahneleri kalır.

Şao-Hui, katliamı basan olarak görerek bunu tescil etmek ve İmparatoruna sunmak için, şah Ali'den Cihan'ı ve Davaçi'yi vermesini ister. Hem de diri olarak... Şah Ali.böyle bir şeyin mümkün olamayacağını söyleyerek onu reddeder.

Ama, Şao-Hui, baskıya yeltenince. Emir, sonunda çaresiz kalarak beylerin, sadece başlarını verebileceğini, çünkü, İslam dininin buna cevaz vermediğini söyler. Başlar, Çin'e götürülür ve orada birer kılıcın ucuna takılarak halka teşhir edilir.

Geride kalan Dilşad Hatun ve Davaçi'nin eşi, tüm bunlardan habersiz, merak içinde eşlerini beklemektedir. Aylar sonra, Komutan Şao-Hui, yeniden emirliğinde belirir. Bu kez imparatorun buyruğu üzerine Dilşad Hatun'u götürmek ister.

Zira, Dilşad Hatun'un güzelliği ve kahramanlığı, kendisine öyle anlatılmıştır ki İmparator, görmeden ona aşık olmuştur. Şao-Hui, ayağının tozu ile Şah Ali'nin huzuruna varır ve Dilşad Hatun'u Çin'e götürmek istediğini söyler. Şah Ali vermemek için direnir. Ama komutan ne yapıp yapıp imparatorun buyruğu yerine getirmek azmindedir. Çareler arar. Bir takım dolambaçlı ve hileli yollar dener. Sonunda, birkaç ünlü Türkistanlı ulemayı Bedehşan'a gönderir. Bunlardan Molla Said adındaki zat, Şah Ali'nin huzuruna vararak, Türkistan'dan geldiğini ve Dilşad Hatun'u halkının istediğini... ona ihtiyaçları olduğunu söyleyerek Emir'i kandırır. Türkistan halkının zulüm ve baskıdan kıvrandığını ve eğer. Dilşad Hatun İmparatora ricacı olarak giderse halkın rahatlayabileceğini söyler. Bu nedenle, kendisinin Kaşgar halkının sözcüsü olarak geldiğini sözlerine ekler.

Halkı için canını bile esirgemeyen Dilşad, kendisi için ölümle denk olan bu teklifi çaresiz olarak kabul ederek, oradan gözyaşları ile ayrılır. Yolda kendisine İki yüz Türk askeri ve Çinli bir alay eşlik eder. Geçtiği her yerde saygı görür, fakat ne bu ilgi ne de içindeki umut ışığı onu ıstırap

çekmekten alıkoymaz. Çünkü ülkesini hallaç pamuğu gibi atan bir İmparatorun ayağına gitmek ve ondan şefkat dilemek kadar korkunç bir şey olamazdı onun için... Acısını damla damla içine akıtır. Dilşad'ın bu üzgün halini gören Komutan, onun canına kıyabileceğini düşünerek yeniden bir takım yalanlarla onu avutmaya çalışır. Üzüntüsünün yersiz olduğunu ve eğer İmparator'dan ricada bulunursa, onun Cihan'ı da serbest bırakabileceğini ve birlikte ülkelerine gidebileceklerini söyler.

Kafile, üç ay gibi bir zamanda, çöller, dağlar aşarak Çin'e varır. Saray o gün, olağanüstü anlar yaşar. Herkes merak ve heyecan içindedir. Hele İmparatorun heyecanı doruktadır. Bazı kimseler de bu savaşçı ve mağrur kadının nasıl dize geleceğini görmek için adeta seyre gelmiştir. Fakat, Dilşad bir Prenses'e özgü vakar ve davranışla saraya gider. Hatta saray kurallarına bile meydan okuyarak, savaşta giydiği zırhı ile at üstünde görünür. İmparatorun huzuruna vardığında yine aynı vakar, aynı davranış içindedir. Sarayın görkemi onun ruhuna en küçük bir eziklik vermemiştir. Kendinden emin adımlarla tahta doğru yürür. İmparator, ayağa kalkarak, Asya'nın bu eşi benzeri görülmemiş kahraman ve güzel kadının selamlar orada bulunanlar huşu içinde İmparatora secde ederek onu selamlarken, Dilşad davranışını hiç bozmaz. Hatta valinin uyarısını bile dinlemeyip ona şöyle bir yanıt verir.

"Müslüman olduğumu unutuyorsunuz. Bizde, yalnızca Tanrı'ya secde edilir. O anda, ana İmparatoriçenin sesi yükselir. "O da tanrı'nın oğlu", herkesin ona secde etmesi gerekir Onun huzurunda bulunan herkesin..."

Aslında Dilşad'ın bu davranışı yüzlerce yıllık saray kurallarına göre büyük bir suçtur..

Cezası da ölümdür. Bunu bilen saraylılar, İmparatorun nasıl bir tepkide bulunacağını merak ve korku içinde beklerken. Tanrı'nın oğlu, karşılaştığı bu olağan üstü varlığın büyüğü ile bambaşka bir kimliğe bürünür ve nazik bir sesle "Hoş geldiniz.." der. Dilşad hatun. vakur bir halde kılıcını kınından çıkararak İmparator'a uzatır ve ekler. "Bu teslim olma anlamına gelmesin. Bunu sadece, Çinli askerlerin

yurdumdan çekilmesi koşulu ile veriyorum".

İmparator, kılıcı alır ve müstehzi bir davranışla geri verir. Dilşad, bu kez ikinci dileği olan, Cihan'ın serbest bırakılması isteğinde bulunur. İmparator buna da olumlu bir yanıt bulur. Fakat, bu haller ana imparatoriçeyi daha da sinirlendirir. İmparator, bir yandan annesini nasıl yatıştıracaklarını düşünürken, bir yandan da bu güzel kadını nasıl kazanacaklarını ve kendisine bağlayacaklarını düşünür. Ona sarayında güzel bir daire ayırtır.

Buyruğuna nedimeler verir. Oysa, genç kadının gözünde hiçbir şey yoktur. O sadece, Cihan'ın serbest bırakılacağı ve birlikte Kaşgar'a gidecekleri günün hayalini kurar, durur. Kendisini ülkesindeymiş gibi düşler.

İşte, yine böyle umut dolu bir günde, Cihan'ın öldürüldüğünü ve başının da kılıca takılarak halka teşhir edildiğini işitir. Çılgına döner.. Ve hemen oracıkta, İmparator'dan öcünü alacağına dair ant içer. Bunu defalarca yineler.

Hatta imparatorun huzuruna çıkarak aynı sözleri onun yüzüne haykırır. İmparator ise, böyle bir olaydan haberi olmadığını söyleyerek Dilşad Hatun'u yatıştırmaya çalışır. Ama Dilşad, sürekli olarak ondan öcünü alacağını yineler. Bu haber, Saray da yankılanır durur. Ana İmparatoriçe ve yakınları dehşete düşer. Böylesine pervasız bir kadının kendileri için tehlike olacağını düşünerek onu ortadan kaldırmak için çareler ararlar. Ama İmparator güçlü kanatlarını germiş, bu acılı, masum kadını korumak için var gücü ile çalışır. Şimdi artık ona duyduğu hayranlığı yanında, daha başka duygular belirmiştir yüreğinde, vicdan azabı, merhamet, en müthişi de sevgi...aşk., hele son duygular, giderek tüm benliğini sarar ve adeta kara sevdaya dönüşür. Dilşad'ın tek düşüncesi vardır... ondan öcünü almak... İmparator kıvranır. her şey için defalarca Özür diler. Ancak, genç kadın yatışmak bilmez. İmparator türlü yollar dener. Ona değerli taşlarla bezeli takılar sunar... armağanlar verir. Ama, hiçbir şey ona yüreğindeki isyanı bastıramaz. Acı içindedir. Kendisinin böyle bir oyuna getirilmesi, onu çileden çıkarır. Onun bu halini gören İmparator, yeni çareler arar. Tek amacı, sevdiği bu kadının

acısını biraz olsun dindirmek, bu arada, kendini affettirebilmek... sık sık ziyaretine gider, fakat, her gittiğinde Dilşad'ın güzelliğini görerek daha bir efsunlanır. Hele genç kadının kullandığı koku adeta başını döndürür. Bu nedenle kendisine “ŞİANG-FEİ’ diye hitap eder. Yani, güzel kokulu prenses... Ancak, güzel kokulu Prensesin böyle bir iltifata hiç ihtiyacı yoktur. Onun ruhu, tıpkı ülkesi gibi yıkık ve virandır. Durup durup o korkunç olayı düşünür ve ülkesinde olup bitenleri... Tüm dünyasını hüznün kaplamıştır. Şimdi artık, Kaşgar'daki o hayat dolu kadından en küçük bir eser kalmamıştır. Şölenlerde yakınları ile Birlikte dans eden, dans ederken de eteklerindeki minik çanların ahenkle çaldığı... O koskoca bir uygarlığın, minik bir simgesiydi. Adı üstünde... “UYGUR KADINI” Onun ülkesinde hanımlar birer zarafet öğesiydi. Yakalar açık, saçları uzun, tırnakları boyalı ve hele dimdik yürüyüşleri ile adeta bir manken edasındaydı. İmparator tüm bunları biliyordu. Bu yüzden de böyle bir kadını hüzünden kurtarmak İçin akıl almaz özverilerde bulunmaktaydı. Tez elden, yasak kent'in içine camisi, çarşısı, hamam ile bir Müslüman mahallesi kurar... salt, Dilşad Hatun sevdiği İğde ağaçlarını bile kökünden söktürüp saray bahçesine diktirir. Bu arada, Doğu Türkistan'daki asayışı sağlayıp oradaki beylerden bazılarına, düklük, prenslik ve daha başka unvanlar verir. Saraylar yaptırıp onlara tahsis eder dendi yurtlarına izin verilmeyen bazı kimseler, Cang-An kapısının batı yanına iskan edilir. Onlara, Çinli halka tanınan, memuriyet ticaret ve seyahat hakkı tanınır. Ayrıca, hazineden bir miktar para ayrılarak, onların bulunduğu yere bir Cami yapılmasını buyurur. Süslü yüksek kemerli geniş sahanlı olarak inşa edilen bu cami, 1765 te tamamlanmıştır. Caminin içinde dört dilde yazılmış bir kitabe vardır. Kitabenin Çince metnini bizzat İmparator kendisi yazarak mührünü basmıştır. Zaten, bir çok bilgi de bu kitabeden öğrenilmiştir.

İmparator tüm bunların yanında, Çin'de bulunan Türk askerlerini teşkilatlandırarak muafız alayı olarak Dilşad'ın buyruğuna verir ve üç Çin gümüşü ile onları maaşa bağlar. Ve artık, Chi-En_Lung Dilşad tarafından reddedilmeyeceğini

düşünerek ona evlenme telif eder.

Dilşad, aradan geçen bu sekiz yıl içinde, kin ve öfkesinden oldukça sıyrılmış başına gelenleri kadere bağlamışsa da yine de İmparator'un teklifine olumlu yanıt vermez. 'Müslüman bir kadının, kendi dininden olmayan bir kimse ile evlenmesinin caiz olmadığını söyler'.

Şimdi artık tek isteği vardır, yurduna dönmek... doğup büyüdüğü o yerler, bir serap gibi gözlerinin önünde belirir durur,.. ve bu özlemi doruğa ulaşılarak onu hasta eder. Vatan hastası...

Ne yer, ne içer. Onun bu halini gören İmparator ne yapacağını bilemez. Onsuz yaşamayacağına kesinlikle inanmıştır. Bu nedenle, Dilşad'ın kalması için defalarca ricada bulunur. Fakat Dilşad da ülkesinden uzak yaşamayacağını vurgular durur. İmparator, çıkmaza girer.ne is, ne güç.. Devlet işlerine bile bakmaz. Öteden beri durumu öfke ile izleyen Ana İmparatoriçe'nin sabrı kesilmiştir artık. Oğluna çıkışta bulunur. 'Nedir, senin bu yaptığın? Bir düşmana bu ne sevgi ve ihtimam? der.'İmparator ise, ben düşman diye bir şey tanımıyorum artık. Değil Türkistanlılar. Dünyanın Öbür yanında yaşayan George Washington bile benim kardeşimdir diyerek yanıt verir. O yaşadığı bu büyük acı ile ihtirasından arınmış hem bir Türk dostu, hem de dünya insanıdır artık,. Ancak, kötülük bir yerde iyiliği yener. Ana imparatoriçe, oğlunun ıstırabına dayanamayıp, onun, canı kadar sevdiği Şiang-fei'sine kıyar. Kimi ipek iplikle boğdurulduğunu, Kimi de zehirle yaşamına son verildiğini söyler Ancak imparatorun tepkisi çok büyük olur. Mabede kapanarak günlerce yas tutar. İşte Dilşad Hatun'un hayatı böylesine hazin... bir o kadar ilginçtir. O her zaman için.onurunu her şeyden üstün tutarak. milletİ için gurur kaynağı olmuştur. Şimdi, bu şehit'imiz iki yüz elli yıldır geçmişin karanlığında gömülü yatmaktadır. Tüm Gözlerden ve gönüllerden ırak... durup düşünüyorum. Bir ona bakıyorum, bir de Jan Dark'a – .içim burkuluyor. Jan Dark, bugün dünya edebiyatının baş yapıtlarında... onun için oyunlar yazılmış. ne hikayeler, ne filmler çevrilmiş. Yani şanı tüm dünyaya duyurulmuş. Batı insanının vefası sayesinde.

Ama, biz kendi Dilşad'ımız için ne yapmışız... bu büyük kadın

için ne? Onu yüreğimiz sızlamadan geçmişin karanlığına terk edip bırakmışız. Oysa, o bize tarih boyunca gururla anacağımız nice onurlu anılar bırakmış. Kısaca, tarihimize şan katarak, bizleri hiçbir milletin tarihinde olmayan bir onura gark etmiştir.

Ben, bir tiyatro yazarı olarak, Dilşat Hatun'un hayatını okuduğumda iliklerime kadar huşu duydum. Ama, bunun yanı sıra, büyük bir üzüntü ve mahcubiyet... Bir kalem işçisi olarak Bir nebze olsun kendimizi affettirmek ve onu, o karanlık dehlizlerden kurtarıp gün ışığına çıkarmak için hemen kaleme sarıldım. Gerçi onu anlatmaya kimin gücü yetebilir?

O, yalnızca kendi soydaşlarının değil dünya Kadınlarının gururudur Onu tanımak ve tanıtmak ne güzel... hepimiz biliriz ki milletleri, büyük millet yapan onların tarihlerinde yer alan şanlarıdır. Böyle bir tarihe sahip olan bir milletinde ecdadını tanıması ve onunla gurur duyması, en doğal hakkıdır. RUHUN şAD OLSUN; BÜYÜK KADIN DİLşAD HATUN..

Fatma Muzaffer KAYA,
Araştırmacı-Yazar. Zenan şahsyetler